

Wrocław, 21 grudnia 2020

Recenzja

dorobku naukowego, dydaktycznego, popularyzatorskiego i organizacyjnego oraz współpracy międzynarodowej dr Wojciecha Kotowicza w postępowaniu habilitacyjnym

Uwagi wstępne i sylwetka habilitanta

W świetle art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789), wspartego rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196 poz. 1165), które to przepisy w tym przypadku znajdują zastosowanie zgodnie z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669 z późn. zm.), uzyskanie przez Habilitanta stopnia naukowego doktora habilitowanego warunkują następujące wymogi: posiadanie stopnia doktora oraz osiągnięć naukowych, uzyskanych po jego otrzymaniu, które stanowią znaczny wkład w rozwój nauki, a także wykazywanie się istotną aktywnością naukową oraz na innych polach zawodowych.

W poniższej ocenie dorobku Habilitanta postaram się udzielić odpowiedzi na pytanie, czy dr Wojciech Kotowicz spełnia kryteria nadania stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce i administracji, jako że w tej dyscyplinie składa wnioszek.

Dr Wojciech Kotowicz jest z wykształcenia politologiem. Studia magisterskie ukończył w 2001 roku w Uniwersytecie Mazursko-Warmińskim, w Olsztynie. Dalsza ścieżka kariery naukowej związana była nadal z nauką o polityce i uwieńczona doktoratem w tej dyscyplinie, nadanym w 2009 roku przez Uniwersytet Gdański. Tym samym pierwszy, formalny warunek, występowania o stopień doktora habilitowanego został spełniony. Kandydat dotychczasowe zawodowe życie spędził w macierzystym Uniwersytecie, gdzie został zatrudniony po studiach (2002) i pracuje do dziś. Od chwili obrony doktoratu na stanowisku adiunkta.

Ocena osiągnięć naukowo-badawczych

W zakresie osiągnięć naukowo-badawczych, w obszarze nauk społecznych, według Ustawy (Art. 16) „Do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada (...) osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, **stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej** oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową (...). Osiągnięcie (...) może stanowić: dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części, albo cykl publikacji powiązanych tematycznie”. Z kolei ocena według Rozporządzenia obejmuje „autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH)” a też monografie i inne publikacje, cytowania, kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach, międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukową, wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych.

Główne osiągnięcie naukowe

Dr Wojciech Kotowicz jako swe osiągnięcie naukowe przedstawił cykl pt. „Aktywność międzynarodowa Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej i polsko-rosyjska współpraca transgraniczna z perspektywy teorii paradyplomacji”, składający się z 22 publikacji (w autoreferacie pisze o 21, ale na liście są 22 pozycje). W jego skład wchodzi artykuły w czasopismach (4), rozdziały w książkach pod redakcją (14), redakcja prac zbiorowych (3) i jedno opracowanie, raport wieloautorski. W tym jest 5 tekstów w językach obcych: 2 rozdziały po angielsku, opublikowane na polskim rynku wydawniczym i 3 w czasopismach regionalnych, też w wersji rosyjskiej. Zdecydowana większość książek, w których ukazały się publikacje została wydana przez macierzystą uczelnię Habilitanta, poza tym jest to Gdynia (2) i Warszawa (1). Część tekstów jest też publikowana w pracach zbiorowych pod redakcją lub współredakcją ich Autora; są też teksty współautorskie.

Należy jednak zauważyć, że tematyka Kaliningradu towarzyszyła Habilitantowi już przy poprzedniej pracy badawczej. Stopień doktora dostał na podstawie rozprawy zatytułowanej: „Życie polityczne Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej”, która ukazała się drukiem, pod tytułem: „Życie polityczne Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej. Stymulatory endogeniczne i egzogeniczne”, w 2012 roku (wyd. Grado) i ma blisko 400 stron. Oczywiście nie liczy się ona formalnie do dorobku habilitacyjnego, a i Kandydat nie

opisuje w Autoreferacie swoich ilościowych i jakościowych osiągnięć przed uzyskaniem stopnia doktora, jednak wskazuję na nią, bowiem podkreśla wyspecjalizowanie się Habilitanta w obszarze wskazanym jako osiągnięcie naukowe. Jest też obszerną monografią autorską, której choć nie ma w dorobku po uzyskaniu stopnia doktora, tym niemniej występuje w Jego całociowym dorobku. Jak wynika z Autoreferatu, ta monografia koncentrowała się na wewnętrznych kwestiach politycznych Obwodu, a zatem prezentowany na stopień doktora habilitowanego dorobek, jest uzupełnieniem wychodzącym w sferę międzynarodową.

Ideą przewodnią omawianego cyklu jawi się przedstawienie relacji między sąsiadującymi podmiotami, czyli: Obwodu Kaliningradzkiego FR z Polską oraz innymi państwami, na tle analizy uwarunkowań międzynarodowych, jakim podlegał ten region w okresie od przemian z początkiem lat 90., „ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia czynnika enklawowości oraz perspektywy paradyplomacji”. Omawiane teksty ukazywały się między 2011 a 2018 rokiem. Autor w Autoreferacie omawia je w porządku problemowym a nie chronologicznym, co jest słusznym zabiegiem, bowiem tylko w takim układzie można je powiązać w postać cyklu. Wskazuje też na metody badawcze, podkreślając analizę systemową a też funkcjonalną, porównawczą, przyczynową oraz posługiwanie się analizą i krytyką źródeł, obserwacją pośrednią, co można zaliczyć do pewnych technik zbierania materiałów i ich interpretacji. Niewątpliwie elementy tych przedstawionych metod i narzędzi są widoczne w tekstach, przy czym na plan pierwszy wysuwa się analiza dokumentów i literatury prowadząca do opisu wydarzeń i procesów. Poniżej odniosę się szczegółowiej do publikacji składających się na cykl.

Pierwszy tekst, z 2018 r.,: *Paradyplomacja w naukach politycznych - podmioty subpaństwowe jako aktorzy stosunków międzynarodowych*, (w: *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe na początku XXI wieku*, red. W. Kotowicz, Wydawnictwo INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, s. 50-76) jest istotny bowiem Habilitant podkreśla, że jego cykl wiąże perspektywa teorii paradyplomacji. Ten termin określa działania podejmowane przez różne subpaństwowe podmioty, czyli jednostki samorządu terytorialnego, wyodrębnione regiony, kantony, prowincje na forum międzynarodowym. Habilitant określa to prowadzeniem polityki zagranicznej, co może być określeniem nieco na wyrost, szczególnie w przypadku jednostek regionalnych nie aspirujących do autonomii czy uzyskania suwerenności i z punktu widzenia formalnej, osadzonej w prawie funkcji zagranicznej aktywności ‘suwerennego’ państwa i jego dyplomacji. Jednak słusznie Autor zauważa rosnącą rolę tego typu równoległej (lub – niby) dyplomacji. Dla mnie to nowe zjawisko wpisuje się doskonale w globalny i regionalny governance, który wychodzi poza państwowych uczestników stosunków

międzynarodowych. Omawiany tekst jest bardzo interesującym i przydatnym źródłem do rozważań nad coraz większą aktywnością podmiotów poza państwowymi w kontaktach międzynarodowych, które w ten sposób uzupełniają politykę zagraniczną państwa, są jego narzędziem, ale i wychodzą z własnymi inicjatywami, niekiedy wyłamującymi się z linii przyjętej przez władze centralne. Można dodać, że zjawisko to uległo wzmocnieniu wraz z globalizacją i regionalizacją, w tym w mikroskali, czyli na pograniczu państw, o czym też pisze Autor. Wartościowa jest klasyfikacja przeprowadzona przez Autora oraz doskonały jest przegląd literatury, który uzyskujemy dzięki temu tekstowi. Choć można się zastanowić czy istnieje już rzeczywiście „teoria” paradyplomacji, czy to raczej pojęcie i/lub koncepcja, jak to chyba rozumieją Surmacz, Dumala czy Modzelewski. Choć w pracy Kuznetsova (*Theory and Practice of Paradiplomacy*) jest paradyplomacja kwalifikowana jako teoria, co może wynikać też z bardziej zaawansowanych badań nad tym na gruncie rosyjskiej nauki. Analiza paradyplomacji w rzeczonym artykule, nie nawiązuje do Obwodu kalininogradzkiego bezpośrednio, ale uwzględnia specyficzną pozycję i rolę regionów Rosji w tym zakresie.

W Autoreferacie, Autor uzupełnia ten kontekst teoretyczny odwołując się do swego artykułu, 5 lat wcześniejszego, wyjaśniającego znaczenie politycznej regionalistyki w badaniach politologicznych, w Rosji: *Metodologiczne i teoretyczne problemy politycznej regionalistyki* (w: Polska polityka wschodnia a współpraca zagraniczna województwa warmińsko-mazurskiego, red. W. Kotowicz, W.T. Modzelewski, A. Żukowski, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 2013, s. 323 -335). W tym ujęciu polityczna regionalistyka jest jedną z subdyscyplin politologii, ukierunkowanej na badanie różnych aspektów styku między regionem a polityką, głównie państwa, czyli jest to „regionalna polityka państwowa, polityka regionów i polityczna sfera wspólnot regionalnych”. Jak słusznie Habilitant zauważa, specyfika Federacji Rosyjskiej w zakresie uprawnień regionów jest podłożem tak rozbudowanych badań nad relacją centrum-region oraz wpływem regionów na centrum. Choć wraz z procesami dewolucji, decentralizacji jak np. w Brytanii, dążeń do autonomii czy niepodległości, czy i w innych federalnych strukturach państwowych ten kierunek badań jest bardzo istotny.

Jak wygląda ta aktywność regionów FR jest przedstawione w artykule z 2018 roku: *Aktywność międzynarodowa regionów Federacji Rosyjskiej*, umieszczonym w tym samym zbiorze, co tekst o Paradyplomacji (s.86-108; choć Autor błędnie w autoreferacie i spisie publikacji podaje, że jest to w innej pracy zbiorowej: *Determinanty bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej*, red. W. Kotowicz, Wydawnictwo Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, s.62-84). Pozytywnie należy ocenić w

rzeczonym tekście, że Autor wyjaśnia pojęcie aktywności międzynarodowej i zwraca uwagę na rozważania motywów i konsekwencji podejmowania takich działań a też pokazuje prawny kontekst miejsca i roli regionów w FR. Ten tekst jest swoistego rodzaju kontynuacją poprzedniego artykułu w zbiorze, odnosząc się do paradyplomacji, na przykładzie studium przypadku, Rosji i jej regionów. Jak widać z konkluzji, państwo ma nadal siłę ograniczenia uprawnień w działaniach międzynarodowych, w którym to kierunku poszła polityka Rosji, po początkowym przyznaniu dużo większej niezależności. Ten przykład potwierdza nadal sens dyskusji, na ile można tu mówić o uprawianiu polityki zagranicznej, a na ile o aktywności transgranicznej czy w stosunkach międzynarodowych. Trzy powyższe teksty, stanowią solidną podstawę dla cyklu o obwodzie kaliningradzkim, choć dwa z nich są pisane na jego końcu. Można jednak uznać, że zgromadzenie danych o Obwodzie, w trakcie badań prowadzonych we wcześniejszych latach, pozwoliło na refleksje teoretyczną.

Obwód Kaliningradzki jest specyficznym regionem bowiem stanowi enklawę. W zbiorze tekstów Habilitanta znalazły się też takie, które przedstawiają problem enklaw. W artykule z 2018 roku, autor prezentuje siatkę pojęć związaną z enklawami, ich typologię, status prawno-międzynarodowy (*Enklawy w stosunkach międzynarodowych na przykładzie Obwodu Kaliningradzkiego* [w:] *Determinanty bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej*, red. W. Kotowicz, Wydawnictwo INP Uniw. Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, s. 110-142). Jest to tekst prezentujący tę tematykę szeroko, ilustrowany przydatnymi grafami, choć zaczerpniętymi z drugiej ręki, z pracy M.Chełminiaka, jednak też przywołujący dużo szerszą, solidną bazę bibliograficzną na rzeczony temat. Drugi artykuł dotyczący enklaw został napisany kilka lat wcześniej (*Obwód Kaliningradzki w polityce bezpieczeństwa Rosji - historia i współczesność*, [w:] *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe na kontynencie europejskim*, red. B. Pączek, Wydawnictwo J.P., Gdynia 2012, s. 115-131) i choć dotyczy konkretnego studium przypadku też zawiera wprowadzenie do siatki pojęć a też rozwinięcie ważnej problematyki związków enklaw z kwestią bezpieczeństwa. Jako szczególnie przydatne oceniam pokazanie przy jego końcu czynników wpływających na relacje enklawy z Rosją.

Kolejne teksty Habilitanta służą przybliżaniu różnych aspektów funkcjonowania Obwodu Kaliningradzkiego. Słusznie, wymienia On, na kolejnej pozycji w Autoreferacie artykuł z 2014 roku, który omawia władzę samorządową, jej kompetencje, zakres swobody i jej formalne i nieformalne ograniczenia, bowiem stanowi to prawno-instytucjonalne ramy dla analizy możliwości działania też w sferze międzynarodowej. Artykuł ten został umieszczony w zbiorze: *Europejskie modele samorządu terytorialnego. Stan obecny i perspektywy* (red. J. Wojnicki, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa, s.211-224), aczkolwiek w materiałach

do oceny ma on inny tytuł (czyli *Władza państwowa i samorządowa w Obwodzie Kaliningradzkim FR*) niż ten, który przywołuje Auror w spisie publikacji i swym autoreferacie (czyli *Samorząd terytorialny w Rosji - casus Obwodu Kaliningradzkiego FR*). W dalszej kolejności, Autor wskazuje, na aktywność międzynarodową Obwodu, przedstawioną w dwóch tekstach, poświęconych relacji z Litwą i Niemcami, a zatem krajami o bliskich więziach z Obwodem. Oba teksty są oparte na solidnych źródłach (dokumentach) i literaturze, opisując wielowątkowo relacje (*Obwód Kaliningradzki w relacjach litewsko-rosyjskich na przełomie XX i XXI wieku*, [w:] Państwa i organizacje międzynarodowe we współczesnym świecie: polityka, bezpieczeństwo, gospodarka, red. M. Chelminiak, W. Tomaszewski, INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2013, s. 109-120 oraz *Obwód Kaliningradzki w relacjach rosyjsko-niemieckich na przełomie XX i XXI wieku*, [w:] Problemy i zagrożenia we współczesnym państwie: wybrane zagadnienia z perspektywy politologicznej, red. W. Tomaszewski, D. Mościcka, INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2016, s. 93-106). Z tych artykułów wyłania się bardzo dobrze gra interesów i wyzwanie dla odmiennego systemu wartości państw - Rosji i Niemiec oraz Litwy. Nie jestem jednak pewna czy tak samo dobrze widać w nich jakąś samoistną „aktywność międzynarodową” Obwodu i czy można się zgodzić, iż: „W obu artykułach zdiagnozowano stan relacji Litwy i Niemiec z Obwodem Kaliningradzkim FR”. Ja raczej odebrałam, czytając je, że Obwód jest raczej kontekstem relacji rosyjsko-niemieckich lub obiektem wokół którego toczą się omawiane relacje, lub, szczególnie w przypadku Litwy, instrumentem Rosji w jej próbach utrzymania tego państwa w swej strefie wpływów.

Z podobnych tekstów pokazujących miejsce i znaczenie Obwodu w relacjach międzynarodowych można także wskazać artykuł z 2011 roku: *Obwód Kaliningradzki FR w stosunkach unijno-rosyjskich* („Rocznik Integracji Europejskiej”, nr 5, s. 385-404). Ma on podobnie jak wcześniej omówione teksty solidną podstawę bibliograficzną, choć dokumenty unijne nie zostały bezpośrednio wykorzystane, a są przywoływane za rosyjskimi autorami. Jest to opis i analiza poszukiwania takiego modelu relacji, który by nie doprowadził do marginalizacji enklawy, otoczonej krajami członkowskimi UE. Interesujące dla porównania z rzeczywistością po upływie lat są scenariusze relacji UE-Rosja w kontekście Obwodu, umiejscowione na końcu artykułu. Jak rozumiem, są one przytaczane na podstawie pracy S.A. Miedwiediewa, jednak czy i na ile rozwinięte przez Habilitanta, nie mogłam się zorientować.

Sąsiedzkim państwem Obwodu Kaliningradzkiego jest też Polska a w tytule cyklu na stopień są podkreślone transgraniczne relacje polsko-rosyjskie. I faktycznie, teksty poświęcone

różnym aspektom stosunków Polski i Rosji stanowią istotny składnik cyklu. Według mnie jedną z najbardziej interesujących poznawczo i naukowo pozycji jest współautorski Raport z badań (Kotowicz W., Żukowski A., Chełminiak M., Modzelewski W.T, *Stan demokracji lokalnej na pograniczu polsko-rosyjskim i jego implikacja dla współpracy transgranicznej. Raport*, INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 2012, ss. 68). Nie jest to może obszerna publikacja (35 stron analizy wyników, uzupełnionej przez wzór ankiety oraz graficzne ilustracje wyników), ale oparta na badaniach terenowych, sondażowych, ankietowych pogranicza - województwo warmińsko-mazurskie i Obwód Kaliningradzki FR. Celem było uzyskanie wiedzy o zakresie i intensywności współpracy. Ankiety trafiły do 116 gmin i 21 jednostek powiatowych województwa warmińsko-mazurskiego oraz 13 rejonów i 6 rejonów miejskich Obwodu Kaliningradzkiego, do samorządu wojewódzkiego na Warmii i Mazurach oraz administracji obwodowej w Kaliningradzie. Przeprowadzono też analizę SWOT co do stanu demokracji lokalnej na pograniczu polsko-rosyjskim oraz jej perspektyw. Jak wynika z raportu, uzyskano razem jedynie ok. 100 ankiet, co jest jednak normalną bolączką wszystkich tego typu badań. Uzupełnieniem metod była analiza dokumentów i literatury oraz analiza porównawcza. W efekcie powstał przydatny materiał i zestaw inspirujących naukowo a też użytecznych wniosków. Zawierają one między innymi spostrzeżenia co do braku pełnej informacji o partnerach i wiedzy o zasadach funkcjonowania samorządów i ich kompetencjach w zakresie kontaktów transgranicznych; o niedopasowaniu struktur administracyjnych; o funkcjonujących negatywnych stereotypach oraz obawach, a też rozmięgnięciu się praktyki politycznej z głoszonymi ideami.

Rezultatem tego samego kierunku badań (demokracja lokalna a współpraca transgraniczna) jest praca zbiorowa pod współredakcją, z udziałem zagranicznych autorów: *Demokracja lokalna a współpraca na pograniczu polsko-rosyjskim*, (red. W.Kotowicz, A. Żukowski, M. Chełminiak, W.T. Modzelewski, INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2012, ss. 237). W niej jest też jeden rozdział Habilitanta: *Mały ruch graniczny między Polską a Rosją* (s. 79-90). Lokalnemu ruchowi są poświęcone inne teksty w cyklu, o których będzie później mowa, bowiem zgodnie z logiką Autoreferatu wpierw zostaną omówione publikacje z lat 2012-2014 dotyczące poziomu państwowego, czyli miejsca Obwodu Kaliningradzkiego w stosunkach polsko-rosyjskich. Składają się na tę część cyklu dwa rozdziały w pracach zbiorowych, w tym jednej pod współredakcją Habilitanta, która też jako całość wpisuje się w omawianą problematykę i jeden współautorski artykuł w języku angielskim. Najszerszy co do zakresu treści i czasu jest tekst: *Polityka zagraniczna Polski a*

obwód kaliningradzki w latach 1990-2013 (w: Polska - 25 lat transformacji systemowej: polityka, gospodarka, bezpieczeństwo, red. T. Astramowicz-Leyk, W. Tomaszewski, INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2014, s. 192-220). Stanowi on solidne omówienie miejsca Obwodu w polskiej polityce zagranicznej, uwypuklając ewolucję w czasie i wiążąc ją z różnymi czynnikami i kontekstami. Jako jego uzupełnienie można potraktować rozdział w książce pod współredakcją Habilitanta, skupiający się na konkretnym problemie w relacjach Polski z Rosją, na tle jego historii (*Problem Zalewu Wiślanego i Cieśniny Piławskiej w relacjach polsko-rosyjskich - historia i współczesność*, w: *Polska polityka wschodnia a współpraca zagraniczna województwa warmińsko-mazurskiego*, red. W. Kotowicz, W.T. Modzelewski, A. Żukowski, INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2013, s. 121-139). Jest to tekst źródłowy odwołujący się także do prawnych aspektów w opisie. Wspomniana książka pod redakcją, zawiera sporą część tekstów będących również uzupełnieniem wiedzy o relacjach na pograniczu, również zagranicznych autorów i jest dobrym, obszernym opracowaniem, liczącym 360 stron (Autor podaje mylnie zaniżoną ilość: 261 stron). Ostatni artykuł (Kotowicz W., Chełminiak M., *The foreign policy of Poland and the Kaliningrad region in 1989-2012*, „Baltic Region” 2012, nr 4, s. 52-58) jest nieco wcześniejszy niż powyższe i dużo krótszy, bo kilkustronicowy, jego autorzy wybrali więc w nim wiodące tendencje polskiej polityki zagranicznej między 1989 a 2012 rokiem, odwołując się też do własnych publikacji. Przy czym poza wersją angielskojęzyczną ukazała się wersja rosyjskojęzyczna.

Istotny element cyklu stanowią teksty, z lat 2014-2018, analizujące poziom lokalny relacji polsko-rosyjskich na terenie Obwodu. Ponownie, mamy tu do czynienia z dwoma rozdziałami, w tym jednym w pracy zbiorowej pod współredakcją Habilitanta, też wpasowującej się jako całość w problematykę i jednym tekstem w języku angielskim, w czasopiśmie. Choć ten ostatni tekst, współautorski, określony jako artykuł w Autoreferacie, jest raczej komentarzem, bowiem liczy jedną stronę (Kotowicz W., Chełminiak M., *Local border traffic between Poland and the Kaliningrad region: international and cross-border determinants*, „Baltic Rim Economies” 2014, nr 2, s. 74-75). Dlatego uwagę należy zwrócić na dwa opracowania w pracach zbiorowych, będących obszerniejszymi tekstami. Przybliżają one z sukcesem, w oparciu o właściwą bazę źródłową, kwestię ruchu przygranicznego, odwołując się do doświadczeń polsko-rosyjskich w Obwodzie. Z jednej strony opis i analiza ma służyć pokazaniu jak ten ruch może przyczyniać się do procesów integrowania ludności pogranicza; z drugiej wskazać na kontekst szerszej, państwowej polityki, który może pozostawać w zderzeniu z oczekiwaniami i interesami lokalnymi (*Local boarder traffic as a tool for integration of the*

Baltic Region States: the example of Poland and Russia, w: *Kaliningrad: its internal and external issues*, eds. A. Żukowski, W.T. Modzelewski, INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2016, s. 93-104 oraz *Zawieszenie małego ruchu granicznego między Polską a Rosją: bezpieczeństwo państwa versus interesy lokalnych samorządów*, [w:] *Mały ruch graniczny w warunkach kryzysu w relacjach polsko-rosyjskich*, red. W. Kotowicz, M. Chełminiak, A. Żukowski, K. Żęgota, INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2018, s.77-93). To drugie opracowanie jest elementem niewątpliwie interesującej, zbiorowej publikacji, liczącej 260 stron, analizującej w różnych wymiarach współpracę lub relacje na pograniczach, nie tylko polsko-rosyjskim, głównie w okresie, w którym relacje z Rosją, nie tylko Polski uległy pogorszeniu, ze względu na kwestie bezpieczeństwa.

Na liście publikacji w ramach 'osiągnięcia' znajdują się jeszcze inne prace, które nie są wskazane w Autoreferacie. Dwie z nich, współautorskie, omawiają badania dotyczące Obwodu Kaliningradzkiego, ze szczególnym zwróceniem uwagi na środowisko Autora. Obie są w językach obcych (angielskim i w wersji rosyjskiej pierwszej z nich) a zatem służą pokazaniu polskiego wkładu w badania nad regionem. Jest to w dużej mierze charakterystyka różnego typu publikacji i osiągnięć (Kotowicz W., A. Żukowski, *The Kaliningrad Region in Polish Scientific Research*, „Baltic Region” 2011,nr 2, s. 109-118; Kotowicz W., Żukowski A., Chełminiak M., *Researches, scientific and educational cooperation of the Institute of Political Science, University of Warmia and Mazury in Olsztyn on Kaliningrad issues*, w: *Kaliningrad: its internal and external issues*, eds. A. Żukowski, W.T. Modzelewski, INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2016, s. 173 -193).

Trzeci tekst jest według mnie interesujący też naukowo, bowiem przybliży szereg koncepcji, przejawów myśli politycznej, generalnie mało znanych. Autor czyni to w sposób bardzo dobrze uporządkowany, stosując przy tym podejście teoretyczne: *Obwód kaliningradzki na mapie Europy w koncepcjach politycznych przełomu XX i XXI wieku* (w: *Bezpieczeństwo i obronność SEC & DEF. Współczesne uwarunkowania bezpieczeństwa europejskiego*, red. B. Pączek, Wydawnictwo BD, Gdynia 2014, s.236-252).

Na tym się kończy zestaw publikacji wchodzących w skład cyklu, nim jednak przejdę do podsumowania tej części i skomentowania pozostałych osiągnięć, chciałabym zauważyć, że Habilitant nie wykazał dwóch opracowań, które są według mnie wartościowe, zawartych w pracach zbiorowych. Jedno odnosi się do problematyki częściowo omawianej powyżej, jednak jest szersze i bogatsze źródłowo: *Władze federalne Rosji wobec statusu obwodu kaliningradzkiego* (w: *Władza w przestrzeni społeczno-politycznej. Ujęcie teoretyczne i praktyczne*, red. T.Bojarowicz, W.Kotowicz, P.Schmidt, INP Uniwersytetu Warmińsko-

Mazurskiego, Olsztyn 2016, s.203-224). Drugie zaś skupia się na bardzo interesującym i nie mającym odpowiednika w innych tekstach zagadnieniu, tożsamości regionalnej (*Kształtowanie się tożsamości regionalnej w obwodzie kaliningradzkim* w: *Oblicza bezpieczeństwa: uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne*, red. W. Kotowicz, P. Schmidt, INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2018, s. 157-176). Jak wiemy ten region ma skomplikowaną historię, Autor wykorzystując różnego typu literaturę, pokazuje uwarunkowania i zmiany zachodzące w regionie.

Zdecydowana większość z omówionych tekstów, artykułów i opracowań, charakteryzuje się solidną podbudową w źródłach (różnego typu dokumenty, właściwe dla analizowanego zagadnienia) i przeglądzie literatury przedmiotu. Wartościowe jest przybliżanie polskiemu czytelnikowi źródeł i literatury rosyjskojęzycznej, w której zawarte koncepcje i komentarze są mniej znane. Autor swobodnie wykorzystuje literaturę nie tylko rosyjsko, ale i angielskojęzyczną, też pojawiają się w bibliografii teksty niemieckojęzyczne. W odniesieniu do tematu regionu kaliningradzkiego jest to właściwa podbudowa bibliograficzna. Publikacje **głównie** omawiają fakty i procesy, zawierają przydatne dane, relacjonują historię i konteksty polityczno-prawne, a też kulturowe. Autor przytacza też często opinie i wskazuje na różne punkty widzenia. Struktura tekstów jest uporządkowana, logiczna. Jako metoda, a też technika badawcza, służy głównie analiza dokumentów i zastanej literatury. W części tekstów pojawia się analiza instytucji i procesu decyzyjnego, a też są dokonywane porównania. Autor posługuje się przede wszystkim opisem zjawisk, procesów, wydarzeń, komentując je najczęściej przy końcu tekstów, w postaci przydatnych podsumowań. Co do zastosowanych metod wyróżnia się Raport z badań, który powstał też przy wykorzystaniu ankiet, badań terenowych, szerszego zastosowania obserwacji. Omawiane teksty powstawały w okresie 2011-2018, pokazują więc zmiany co do miejsca regionu kaliningradzkiego w polityce lokalnej, krajowej i międzynarodowej.

Włączone do cyklu prace pod redakcją lub współredakcją Habilitanta są zredagowane starannie, autorzy, często też rosyjscy, reprezentują w swych tekstach dobry i bardzo dobry poziom naukowy, przybliżając interesującą problematykę.

Słabiej natomiast w publikacjach widać zastosowanie teorii. Autor nie stosuje podejść teoretycznych i się do nich nie odwołuje, choć niewątpliwie by można się o takie pokusić, pokazując zderzenie między interesami krajów na gruncie realizmu czy neorealizmu, zróżnicowanego traktowania kwestii współpracy między rosyjskim punktem widzenia a liberalizmem instytucjonalnym i/lub kwestii mieszczących się w możliwej analizie konstruktywistycznej – zderzenia i przenikania się narracji, tożsamości, wartości. Schodząc z

poziomu teorii ogólnego zasięgu, niewątpliwie rozbudowane koncepcje dotyczące „nowego regionalizmu”, „mikro regionalizmu”, integracji, a też uwarunkowań polityki zagranicznej mogłyby się pojawić w poszczególnych tekstach o Obwodzie czy relacjach polsko-rosyjskich. Ten brak konkretnych teorii nie oznacza braku kategorii/pojęć teoretycznych. W tekstach są one używane i definiowane, często przy godnym uznania, zwróceniu uwagi na różne ich ujmowanie przez poszczególnych autorów, kierunki badawcze, a też na narodowe różnice. Pisząc te uwagi o mniejszym udziale teorii, nie mam też na uwadze pierwszego tekstu z cyklu, który ma taki charakter.

Przy ocenie cyklu publikacji jako osiągnięcia warto zwrócić uwagę na to jak Habilitant w swym Autoreferacie omawia swój dorobek w tym zakresie, uzasadnia jego spójność i użyteczność. Jest bowiem raczej oczywiste, że jak to zazwyczaj bywa, poszczególne teksty nie były pisane z oryginalnym zamiarem stworzenia cyklu. Tym niemniej Autor dostrzegał nowe pola wymagające dalszej analizy i poświęcał im uwagę, co pozwoliło na wypełnienie szeregu luk w badaniach nad zagadnieniem. Zdecydowanie pozytywnie oceniam sposób przedstawienia przez Habilitanta przemyśleń co do poszczególnych wątków cyklu. W Autoreferacie uwzględnia szerzej teoretyczne aspekty, pogłębia to co jest w dwóch pierwszych tekstach, pokazuje pełniej metodologię badań, analizuje i komentuje, co rzeczywiście daje spójną i pogłębioną narrację o międzynarodowych kontekstach regionu kaliningradzkiego. W mej ocenie, dr Kotowicz udowadnia, że jest znawcą tej problematyki, co więcej, że wkraczał on w swych badaniach na nowe pola, wprowadzał nowe ujęcia, wnosił wiedzę o badaniach innych. Co do sformułowania tematu Osiągnięcia mam jednak pewne wątpliwości. W zbiorze publikacji przewijają się zarówno aktywność międzynarodowa Obwodu Kaliningradzkiego jak i polsko-rosyjska współpraca transgraniczna, czy jednak teoria paradyplomacji pełniła w analizach wiodącą rolę – nie dostrzegam. Oczywiście poza pierwszym tekstem cyklu, który jej dotyczy bezpośrednio i odniesieniami do niej w trzecim z nich, oba z 2018 roku.

Pozostałe osiągnięcia naukowe

Poza głównym nurtem zainteresowań naukowych, omówionym powyżej, Dr Kotowicz zajmował się też odmiennymi zagadnieniami. Należy do nich problematyka afrykanistyczna, bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego, przejawów i jakości demokracji w państwie oraz władzy, a też polityki zagranicznej Polski. Są to opublikowane po doktoracie, w sumie 22 prace, w skład których wchodzi 2 prace zbiorowe pod samodzielną redakcją i 8

współredagowanych książek, 8 rozdziałów i 4 artykuły w czasopismach (Habilitation podaje ich 5, ale jeden z nich to 2 stronicowa relacja z konferencji).

Do obszarów eksplorowanych najwcześniej po doktoracie można zaliczyć problemy afrykańskie. Tu pojawiają się 4 warte odnotowania artykuły dotyczące interesujących zagadnień i dobrze osadzone w literaturze przedmiotu: *Problemy na granicy afrykańsko-europejskiej - hiszpańskie enklawy w Maroku*, „Forum Politologiczne” 2010, Tom X, s. 373-390; *Współczesne koncepcje rozwojowe Afryki – paradygmaty i wyzwania*, „Forum Politologiczne” 2011, Tom XII s. 185-199; *Organizacje międzynarodowe i wybrane państwa wobec sporu o Saharę Zachodnią*, „Forum Politologiczne” 2012, Tom XIII, s. 629-648; *Polityka bezpieczeństwa Związku Radzieckiego/Rosji wobec Afryki w XX wieku*, „Forum Politologiczne” 2014, Tom XVII, s. 245-258. Wszystkie zostały opublikowane w czasopiśmie wydawanym przez macierzysty instytut Autora i są pokłosiem regularnych badań prowadzonych w placówce, jak i dorocznych konferencji afrykanistycznych, o czym będzie mowa później.

Z kolei do ostatnio rozwijanych zainteresowań należy problematyka bezpieczeństwa. Tu przede wszystkim należy odnotować prace pod redakcją lub współredakcją, wszystkie wydane przez wydawnictwo Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie: *Oblicza bezpieczeństwa: uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne*, red. W. Kotowicz, P. Schmidt (Olsztyn 2018, ss. 176); *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe na początku XXI wieku*, red. W. Kotowicz (Olsztyn 2018, ss. 160); *Determinanty bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej*, red. W. Kotowicz (Olsztyn 2018, ss. 150); *Bezpieczeństwo w zmieniającym się świecie*, red. W. Kotowicz, P. Schmidt (Olsztyn 2017, ss. 194). Te wszystkie zbiorowe książki są starannie zredagowane, zawierają zarówno przeglądowe jak i skupione na wycinkowym problemie teksty, mieszczące się w szeroko pojmowanej problematyce bezpieczeństwa. Habilitation określa je monografiami, z czym jednak bym nie do końca się zgodziła, bowiem rozrzut tematyki jest duży i można znaleźć też teksty będące na marginesie głównej problematyki. Jak wszyscy redagujący takie publikacje wiemy, wymagają one dużego nakładu pracy i umiejętności, które dr Kotowicz udowodnił. Tę problematykę uzupełniają 2 autorskie rozdziały w książce pod inną redakcją, choć też wydanej przez to samo Wydawnictwo: *Bezpieczeństwo narodowe oraz Służby specjalne w Polsce* (w: Podstawowe kategorie bezpieczeństwa narodowego, red. A. Żukowski, M. Hartliński, W.T. Modzelewski, J. Więclawski, Olsztyn 2015, s. 131-138 i s. 309-321). Ta ostatnia publikacja ma charakter podręcznikowy, przydatny dla dydaktyki na kierunku BN.

Z szerszą niż bezpieczeństwo, ale nadal problematyką międzynarodową, wiążą się takie publikacje jak obszerna książka poświęcona Ukrainie opisanej w wielu wymiarach przez liczną grupę autorów, polskich i ukraińskich, naukowców, ale też studentów. Została ona opublikowana we współpracy macierzystego uniwersytetu dr Kotowicza z Narodowym Uniwersytetem „Politechniką Lwowską” : *Ukraina. Konflikt, transformacja, integracja*, red. W. Kotowicz, O. Gorbach, D.M. Mościcka, K. Sygidus, (Wydawnictwo „Sroka”, Olsztyn-Lwów 2016, ss. 364). W tym tomie jest też rozdział autorski pt. *Polityka zagraniczna Polski wobec Ukrainy w okresie rządów Prawa i Sprawiedliwości w latach 2015-2016*, (s. 313-320), relacjonujący pierwszy okres rządów tej partii, na podstawie wystąpień, programów i innych dokumentów. Kilka lat wcześniej ukazał się też tekst dotyczący innego regionu: *Przywództwo i elity polityczne w Kabard-Bałkarii w: Kaukaz: mechanizmy legitymizacji i funkcjonowania elit politycznych*, (red. T. Bodio, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2012, s.369-388). Tak jak wszystkie teksty Habilitanta charakteryzuje się on solidną podstawą bibliograficzną. Jak widać też z powyższych publikacji, dr Kotowicz łączy w swych badaniach zainteresowanie innymi krajami, regionami z ich systemem politycznym i samorządowymi strukturami. Kwestia demokracji i władzy w badaniach Habilitanta też znalazła odzwierciedlenie w redagowanych pracach i rozdziałach. Wśród tych pierwszych, 3 są opublikowane ponownie w wydawnictwie INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, czwarta też w Olsztynie, ale w innym wydawnictwie. Ta ostatnia: *Perspektywy rozwoju demokracji partycypacyjnej w Polsce między teorią a praktyką*, (red. W. Kotowicz, E. Subocz, Forum Dialogu Publicznego, Olsztyn 2017, ss.121), choć niewielka, zawiera interesujący wybór tekstów, z których pierwsze odnoszą się do teorii, kolejne do studiów przypadku i zastosowania jej w praktyce i razem tworzą wartościowy zbiór dla dalszej refleksji teoretycznej i praktycznej. W niej znajduje się też artykuł dr Kotowicza, *Demokracja partycypacyjna jako typ demokracji* (s. 32-38.), będący opisem tytułowej demokracji.

Pozostałe trzy książki mają też, jak i poprzednie, solidną redakcyjną oprawę i zawierają wiele oryginalnych tekstów. Jedna z nich wykracza z pewnością poza pracę zbiorową, stając się monografią, bowiem zawarte w niej rozdziały tworzą całość, nie wybiegają też poza główną problematykę: *Władza w przestrzeni społeczno-politycznej. Ujęcie teoretyczne i praktyczne*, red. W. Kotowicz, T. Bojarowicz, P. Schmidt, Olsztyn 2016, ss.224. Kontynuacją rozważań nad władzą są też dwie pozostałe książki pod współredakcją Habilitanta: *Oblicza władzy: wieloaspektowość uwarunkowań polityki wewnętrznej i zewnętrznej państwa*, red. W. Kotowicz, P. Schmidt, (Olsztyn 2018, ss. 171) oraz *Władza z perspektywy historycznej, prawnej i społecznej*, red. W. Kotowicz, T. Bojarowicz, P. Schmidt (Olsztyn 2016, ss. 215). W tej

ostatniej znajduje się także opisowy, solidnie opracowany tekst autorski: Władze państwowe i kościelne wobec wolności słowa (s. 198-213). Chciałabym też odnieść się pozytywnie do tekstu dr Kotowicza, pt. *Problemy z wolnością słowa u początków III RP – wybrane przykłady*, (w: Polska i Polacy 1918-2018. Przemiany polityczne, społeczne, ekonomiczne i kulturowe, red. T. Astramowicz-Leyk, Y. Turchyn, W. Tomaszewski, K. Żęgota, INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2018, s. 139-158). Jest to nieco inny obszar zainteresowań, ale rezultatem badań jest przemyślany, nie ograniczający się do opisu, tekst, w którym autor dzieli się refleksją nad problematyką wolności słowa. Finalnie, na liście publikacji mamy interesujący zbiór tekstów autorów polskich i rosyjskich omawiających różne aspekty pamięci historycznej, polityki w odniesieniu do pomników, na pograniczu polsko-rosyjskim i w relacjach obu państw: *Polityka pomnikowa w Polsce wobec poradzieckich miejsc pamięci*, A. Żukowski, W. Kotowicz, M. Chełminiak K. Żęgota (INP Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2016, ss. 182).

Podsumowując zatem aspekt publikacji w dorobku naukowym dr Kotowicza. Opublikował on po doktoracie ogółem około 40 prac, w czym jest wiele książek pod jego redakcją lub współredagowanych, z udziałem autorów z całej Polski. Nie znam całości ilościowego dorobku do chwili uzyskania doktoratu, ale podkreślałam wcześniej opublikowanie znaczącej monografii, na podstawie dysertacji doktorskiej. Wśród innych publikacji przeważają rozdziały w pracach zbiorowych. Część z publikacji ukazała się też w językach obcych, angielskim i rosyjskim, z udziałem autorów zagranicznych, we współpracy z uczelniami spoza Polski (Rosja, Ukraina). Publikacje ukazywały się głównie w macierzystym ośrodku naukowym lub w wydawnictwach olsztyńskich, co jest pewnym ograniczeniem, jednak liczba cytowań wg Google Scholar ujęta w autoreferacie Habilitanta wynosi 50, zaś indeks Hirscha - 5, co jest rzeczywiście liczącym się rezultatem, świadczącym o zainteresowaniu w środowisku jego pracami.

Innym aspektem dorobku naukowego jest upowszechnianie wyników w postaci referatów na konferencjach, ale też ekspertyzy i udział w projektach badawczych. Dr Kotowicz ma w tym zakresie dorobek bardzo dobry. Uczestniczył czynnie w ponad 70 konferencjach. Przy czym 20 miało charakter międzynarodowy, większość (14) odbyła się poza granicami kraju (Rosji, Finlandii, na Ukrainie, Litwie, Rumunii). Habilitant 17 referatów wygłosił w języku angielskim i rosyjskim. Wśród ponad 50 konferencji krajowych, 17 odbyło się w innych miastach niż macierzysty Olsztyn. Wysoko zatem oceniam tę aktywność, uwzględniając także oczywiście podejmowaną tematykę, związaną z Jego kierunkami badań owocującymi

publikacjami. Wystąpienia z ostatnich dwóch lat odnoszą się także do problematyki teoretycznej, w tym geopolityki, regionalizmu, paradyplomacji.

Projekty (ok. 15), w których dr Kotowicz brał udział są powiązane z będącymi ich efektem, a już omówionymi powyżej, publikacjami lub ekspertyzami. Dotyczą pogranicza polsko-rosyjskiego, obwodu kaliningradzkiego w kontekście współpracy, integracji europejskiej, samorządów, demokracji. Są to zatem ważne, uzasadnione nie tylko naukowo, ale też z punktu widzenia praktyki obszary, mogące mieć zastosowanie w procesie podejmowania decyzji lub na innych polach życia publicznego (edukacja, informacja). Kilka projektów miało finansowanie z instytucji międzynarodowych, jak różne fundacje, UE, regionalne struktury współpracy. Inne - z państwowych instytucji polskich lub Fundacji znajdujących się w Polsce, tylko jeden projekt miał charakter grantu wewnętrznego. Habilitant pełnił w nich rolę wykonawcy, ale też koordynatora z polskiej strony. Wymienię tu kilka, z pierwszych lat po doktoracie, jak np. finansowany przez NCN projekt: *Stan demokracji lokalnej na pograniczu polsko-rosyjskim i jego implikacje dla współpracy transgranicznej* (lata 2009-2012); *"EU 4 YOU"* realizowany przez The EU Centre at the Immanuel Kant Baltic Federal University (2012); Polska polityka wschodnia a współpraca zagraniczna województwa warmińsko-mazurskiego (MSZ, 2012); dwa granty Fundacji Centrum Rosyjsko-Polskiego Dialogu i Porozumienia w Moskwie, na projekty przybliżający kulturę obu krajów (2012-2013).

Efekty na wielu polach (m.in. publikacji, ekspertyz, dydaktyki) przyniosły dwa projekty finansowane przez Lithuania-Poland-Russia ENPI Cross-Border Cooperation Programme 2007-2013, realizowane w latach 2012-2014: *New neighbours in 21 st century - new communication and new perception* (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie i Uniwersytet im. Immanuela Kanta, Rosja) oraz *Możliwości i korzyści ze wspólnego wykorzystania Zalewu Wiślanego* (Instytut Morski w Gdańsku oraz polscy i rosyjscy partnerzy z naukowych i samorządowych jednostek). W wyniku pierwszego projektu powstało w 2015 roku 6 ekspertyz (od 7 do 14 stron), dotyczących tematyki regionalnej, samorządowej współpracy, ruchu granicznego, funkcjonowania enklaw. Z drugiego projektu zrodziły się, w 2014, 4 ekspertyzy dotyczące różnych aspektów rozwoju Zalewu Wiślanego (od 20 do 75 stron). Po zapoznaniu się z tymi ekspertyzami, dołączonymi do Dokumentacji, mogę stwierdzić, że tak jak w przypadku publikacji są one dobrze osadzone w badaniach i źródłach. No i oczywiście mają potencjał aplikacyjny. Z części z tych ekspertyz powstawały później, w latach 2016-2018, publikacje, poszerzone o nowe elementy (o enklawach, małym ruchu granicznym, regionalizmie w rosyjskiej nauce, Zalewie Wiślanym).

Podsumowując zatem pozostałe osiągnięcia naukowe dr Wojciecha Kotowicza, należy zauważyć, że okres jego kariery zawodowej, też po doktoracie, jest wypełniony stałą aktywnością na wielu polach. Jest to udział w projektach badawczych, konferencjach i publikowanie, przy czym **rezultaty** wskazują na dojrzałość naukową. Wartościowe jest dążenie do łączenia naukowych rozważań z, tam gdzie to możliwe, aplikacją wyników w praktyce, dzięki projektom **realizowanym** z różnymi jednostkami samorządowymi. Umiędzynarodowienie badań i ich rezultatów jest widoczne dzięki wielowymiarowej naukowej, projektowej **współpracy** z kolegami z Rosji i Ukrainy. Do **współpracy** międzynarodowej odniosę się jeszcze poniżej.

Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzacyjnego oraz współpracy międzynarodowej

Po omówieniu dorobku naukowego oraz przedstawionego cyklu jako wskazanej przez Habilitanta podstawy oceny na stopień doktora habilitowanego, odniosę się jeszcze do Jego osiągnięć w zakresie pozostałych aktywności. Zgodnie z wymogami Rozporządzenia obejmują one uczestnictwo w programach europejskich i innych, konsorcjach i sieciach badawczych, konferencjach (i ich organizację), kierowanie projektami, udział w komitetach redakcyjnych i radach **naukowych** czasopism; członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych; osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji, opiekę naukową nad doktorantami, staże w **zagranicznych** lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich, wykonanie ekspertyz, recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych, otrzymane nagrody i wyróżnienia.

Zacznę od aktywności wiążących się bezpośrednio z poprzednim obszarem, naukowym. Poza wspomnianym powyżej czynnym udziałem w konferencjach, Dr Kotowicz był zaangażowany w przygotowanie i przeprowadzenie 15 konferencji naukowych (jako sekretarz) i kolejnych 21 konferencji, gdzie był członkiem Komitetu organizacyjnego. Oczywiście zdecydowana większość była w macierzystej uczelni, w Olsztynie, ale też współorganizował dwie konferencje we Lwowie. Jest to imponująca liczba. I każdy kto miał przyjemność (?) zajmowania się takim zadaniem ma świadomość jak bardzo jest to czasochłonna i stresująca aktywność, nawet jeśli finalnie przynosi satysfakcję też naukową. Tu nie **chodzi** oczywiście o buchalterię, ale trzeba wziąć pod uwagę, że tylko w okresie 10 lat po doktoracie, w sumie między 2012 a 2019 był włączony w 36 takich przedsięwzięć. Jeśli brać pod uwagę tylko te konferencje, w których był najbardziej obciążony jako **sekretarz**, to mamy prawie 2 rocznie. Podkreślam to, bowiem organizacyjne umiejętności, jeśli się je

nierozsądnie ujawni, mogą być 'przekleństwem', gdy równocześnie chce się wywiązywać z innych oczekiwań co do naukowego rozwoju.

Jedną z formalnie oczekiwanych aktywności kandydata do stopnia doktora habilitowanego jest udział w projektach badawczych, pozyskiwanie grantów o charakterze międzynarodowym lub krajowym. O projektach, w których dr Kotowicz brał udział pisałam powyżej. Uczestniczył w sumie 11 razy w zespołach aplikujących o granty, m.in. do NCN, Fundacji, MSZ, z czego część została uwieńczona sukcesem.

Forum wymiany poglądów i upowszechniania wyników stanowią też organizacje naukowe. Habilitant jest członkiem International Political Science Association, Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego. Poza tym pełnił rolę recenzenta, też na forum międzynarodowym – artykułów w macedońskim czasopiśmie „Annual of ISPJR” i rosyjskim „Wiestnik Moskowskogo Uniwersiteta. Sierija 12 Politiczeskije nauki”, a też napisał Recenzję wydawniczą rosyjskiego podręcznika akademickiego, poświęconego systemowi partyjnemu w Polsce. Odbił zagraniczne staże, głównie o charakterze naukowym (od 1 tygodnia do 3 miesięcy) w Kaliningradzie, Kiszyniowie, Erywaniu, Skopje.

W ramach popularyzacji nauki, Dr Kotowicz komentował w lokalnym radiu i TV, wielokrotnie brał udział jako prelegent lub organizował wykłady i spotkania w szkołach, na forum miasta, w instytucjach publicznych (m.in. w Areszcie Śledczym). Koordynował Summer school w ramach projektu „Bliscy sąsiedzi w XXI wieku - nowa komunikacja i postrzeganie” (2014) dla 50 studentów z Uniwersytetu im. Kanta w Kaliningradzie oraz macierzystego Instytutu.

W ten sposób wchodzimy na **pole dydaktycznej aktywności** Habilitanta. Prowadził on zajęcia z blisko 20 przedmiotów (Obwód kaliningradzki a bezpieczeństwo regionu morskiego; Bezpieczeństwo transgraniczne; Współpraca transgraniczna jednostek samorządu terytorialnego; Wojsko i obronność państwa; Służby specjalne a bezpieczeństwo państwa; System bezpieczeństwa narodowego; Służby specjalne a terroryzm; Bezpieczeństwo energetyczne państwa; Negocjacje międzynarodowe; Negocjacje i mediacje w środowisku lokalnym; Geografia polityczna i geopolityka; Decydowanie polityczne; Bezpieczeństwo międzynarodowe na początku XXI wieku; Współczesne demokracje; Teoria i praktyka negocjacji; Prawo samorządowe; Strategia, taktyka i organizacja kampanii wyborczych). Był promotorem 28 prac magisterskich i 60 prac licencjackich. Zrecenzował 200 prac magisterskich i licencjackich. Jak widać z powyższego, prowadzone przedmioty mieszczą się w zakresie teorii

polityki i jej praktyki, bezpieczeństwie, stosunkach międzynarodowych. Część z nich jest skorelowana bardzo dobrze z naukowym dorobkiem Habilitanta.

W zakresie **kształcenia kadry naukowej** do Jego dokonań należy współwypromowanie jednego doktoranta (promotor pomocniczy). Tytuł rozprawy: Społeczne inicjatywy samorządności lokalnej w latach 1998-2004, Promotor: dr hab, Leszek Buliński, prof. Ateneum Szkoły Wyższej Gdańsk (są podani recenzenci, czyli praca jest ukończona, ale nie znalazłam daty obrony w dokumentach).

Aktywność o charakterze dydaktycznym wiąże się też z organizacyjną, jak na przykład organizowanie wykładów i debat dla studentów a też od 2009 roku bycie opiekunem Koła Naukowego Bezpieczeństwa Narodowego, co obciąża doradztwem, recenzjami publikacji, pomocą przy organizowaniu konferencji. Taka aktywność na rzecz studentów i dydaktyczne zaangażowanie zaowocowały w 2018 uzyskaniem tytułu „Belfra Wydziału”.

Działania organizacyjne w obszarze nauki i dydaktyki mają też **wymiar międzynarodowy**. Dr Kotowicz jest koordynatorem umów między macierzystą uczelnią a Uniwersytetem w Erywaniu i w Skopje.

Kontynuując omówienie osiągnięć Dr Kotowicza na **polu organizacyjnym** należy wskazać na pełnione przez niego funkcje członka: Rady Wydziału Nauk Społecznych (od 2013 roku), Komisji ds. Rozwoju Wydziału Nauk Społecznych UWM, członka Centrum Studiów nad Przywództwem Politycznym i Publicznym, Kierownika studiów podyplomowych: polityka bezpieczeństwa i zarządzanie kryzysowe. Obecnie (czyli na kadencję 2020-2024) został też wybrany na członka Senatu Uniwersytetu; Pełnomocnika Dziekana ds. Współpracy z Otoczeniem Społeczno-Gospodarczym, członka Wydziałowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. W 2015 i 2017 r. został wyróżniony nagrodami Rektora za wybitne osiągnięcia organizacyjne.

Jak widać z powyższego przeglądu Dr Wojciech Kotowicz ma na swoim koncie wiele znaczących osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych, popularyzatorskich. Angażuje się na forum instytutu, wydziału, uczelni a też środowiska swego miasta i regionu. A także na rzecz inicjatyw międzynarodowych, uczestnicząc w przedsięwzięciach uczelni zagranicznych o charakterze naukowym, dydaktycznym, publikacyjnym, konferencyjnym.

Wnioski końcowe

Analizując osiągnięcie naukowe, aktywność naukową, dorobek dydaktyczny, dorobek popularyzatorski, dorobek organizacyjny i współpracę międzynarodową dr Wojciecha Kotowicza stwierdzam co następuje.

1/ Odpowiedź na pytanie czy dorobek naukowy, w tym osiągnięcie naukowe, mają charakter politologiczny i mieszczą się w dyscyplinie nauki o polityce i administracji jest w pełni pozytywna:

- Habilitant badał zjawisko regionalizmu i procesy współpracy międzynarodowej państw i regionów w wymiarze lokalnym, jak też politykę wybranych państw. Wyniki tych badań, a postaci publikacji, stały się podstawą do oceny osiągnięcia naukowego habilitanta.
- ponadto prowadził badania naukowe, poza osiągnięciem naukowym, także w innych obszarach, jak różne aspekty polityki publicznej i bezpieczeństwa, problemy funkcjonowania instytucji państwowych i samorządowych, proces podejmowania decyzji itp.

W związku z tym uważam, że dorobek naukowy, w tym osiągnięcie naukowe, mają charakter politologiczny i mieszczą się w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

2/ Odpowiedź na pytanie czy osiągnięcia naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowią znaczny wkład Autora w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji, brzmi:

- w sensie merytorycznym należy uznać, że Habilitant ma duży dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (2009 r.) obejmujący 21 pozycji w ramach osiągnięcia naukowego (w tym w języku angielskim) oraz blisko 30 innych pozycji, niewchodzących w skład osiągnięcia naukowego (w tym też w językach obcych). Zarówno główne osiągnięcie naukowe, jak i publikacje nie wchodzące w skład głównego osiągnięcia naukowego oceniam pozytywnie, są to bowiem opracowania świadczące o dużym doświadczeniu badawczym Habilitanta. Opracowania te wnoszą często nowe treści do nauki, ale też rozwijają dotychczasowe badania naukowe. Moje zamieszczone powyżej uwagi, co do ograniczonego używania ram o charakterze teoretycznym, nie podważają wkładu w rozwój nauki na innych polach. Ponadto dr Kotowicz prezentował wyniki swoich badań podczas konferencji naukowych oraz w trakcie zajęć ze studentami polskimi i zagranicznymi;
- w sensie metodologicznym Habilitant wykorzystuje metody i techniki naukowe funkcjonujące w ramach nauk o polityce i adaptuje je dobrze do swoich potrzeb badawczych. Należy do nich między innymi analiza aktów prawnych, literatury przedmiotu, historyczna, instytucjonalno-decyzyjna, komparatystyka, studium przypadku. Wiele prac służy głównie przedstawieniu faktów, charakterystyce i opisowi, ale też jego analiza jest poprzedzona

definiowaniem pojęć naukowych, niekiedy też aspektów teoretycznych. Doceniam również badania empiryczne, choć tu poza omawianym współautorskim raportem z badań ankietowych, nie zauważyłam prób przeprowadzania wywiadów czy ankiet w odniesieniu do rozpatrywanych kwestii obwodu kaliningradzkiego, współpracy itp., co nieco zaskakuje, bowiem kontakty i znajomość języka mogłaby do tego zachęcać.

- wykorzystanie źródeł i literatury przez Habilitanta jest moim zdaniem wystarczające. Każde opracowanie ma więcej niż solidną bibliografię, są to zarówno publikacje w języku polskim, jak i liczne publikacje w języku rosyjskim i angielskim. Mogłyby to niekiedy uzupełniać może badania terenowe, te wspomniane wyżej własne materiały uzyskane w trakcie wywiadów;

- internacjonalizacja dorobku jest widoczna. Zaliczyć do nich można publikacje wyników badań częściowo w języku rosyjskim i angielskim, wygłaszanie referatów na konferencjach międzynarodowych i współorganizowanie tychże, współpracę z organizacjami naukowymi, też członkostwo w międzynarodowych, wspólne międzynarodowe projekty.

3/ Odpowiedź na pytanie czy Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową, o której mowa w art. 16. ust. 1 ustawy, jest też pozytywna a składają się na to:

- prowadzone regularnie badania, zakończone mierzalnymi rezultatami w postaci publikacji oraz cytowań;
- referaty na konferencjach, też w języku angielskim, będące odzwierciedleniem jego działalności naukowej;
- współorganizacja konferencji, seminariów, paneli, wykładów (imponująca ilość);
- realizacja kilku grantów;
- rozbudowany dorobek dydaktyczny, w tym kierowanie pracami dyplomowymi i ich recenzje, opieka nad studentami;
- rola promotora pomocniczego przy jednej dysertacji;
- działalność organizatorska, omówiona powyżej na wielu przykładach, w tym pełnienie funkcji, uwieńczone też ostatnim wyborem na członka Senatu.

Nie ulega wątpliwości, że dr Kotowicz osiągnął bardzo dużo na różnych polach, w relatywnie bardzo krótkim czasie (10 lat licząc od chwili obrony doktoratu po złożenie wniosku habilitacyjnego). Zapoznając się z tymi działaniami i ich wynikami, mam przekonanie, że otrzymanie kolejnego stopnia będzie krokiem do dalszej, podobnej pracy i otworzy też nowe możliwości.

Ocenione przeze mnie pozytywnie osiągnięcie naukowe oraz aktywność naukowa (a także dorobek dydaktyczny, popularyzatorski, organizacyjny i współpraca międzynarodowa) dr Wojciecha Kotowicza, przewidziane w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia

14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, upoważniają mnie do wyrażenia pozytywnej opinii w sprawie nadania Jemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'J. H. Müller', is positioned to the right of the main text block.